

Datatilsynet

Om manglende tilgang til helseopplysninger.

Datatilsynet

Senioringeniør Johan Braar Larsen, Datatilsynet

26.09.2006

Innhold

- **Innledning og Datatilsynets rolle**
- **Risikovurdering**
- **Sikkerhetsbestemmelser om tilgjengelighet**
- **Normen og tilgjengelighet**
- **Ansvar**

Personvernutfordringer i dagens digitale samfunn:

- **Den "sentrale databasen"**

- Trusselen fra "den store datamaskinen" er den klassiske årsak til at personvernlovgivning ble satt på agenden for 30 år siden.

Fra bank husker vi alle konsekvensene av systemer ute av drift – i år var trussel om benkstreik nok til lønnsnemd.

Helsesektoren iverksetter nå stadig større baser og systemer hvor konsekvensene av avbrudd blir "alvorlige". Datatilsynet er urolige og sier ofte i fra om dette.

Datatilsynets roller

- **Samfunnspåvirkning**
- **Råd og veiledning**
- **Tilsyn og sanksjon**
- **Saksbehandling**
(regulering / vilkår)

- **Uavhengig forvaltingsorgan**
- **Klageinstans er personvern-nemnda**
- **Samarbeider med andre forvaltningsorgan**
(informasjonssikkerhet er Datatilsynets ansvar)
- **Bidrar ved personvernombud og bransjenormer**

Sikkerhetsdefinisjon

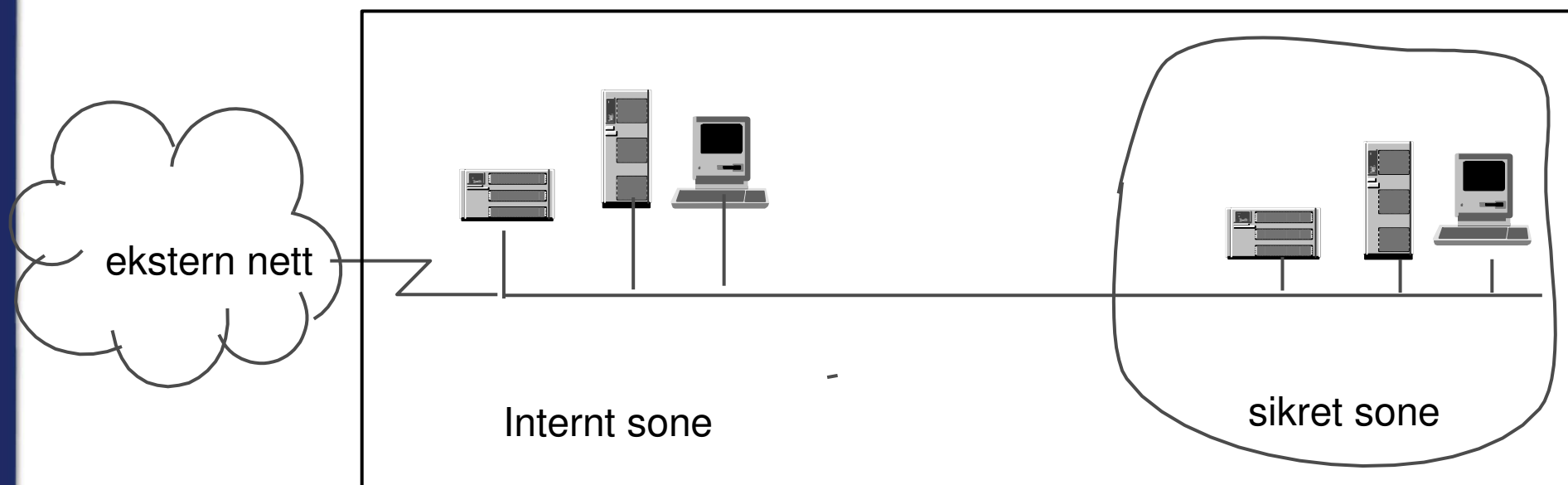
- **Informasjonssikkerhet for å motvirke fare for:**
  - tap av liv og helse,
  - personlig integritet,
  - anseelse, og
  - økonomiske tap
- **Ved slik fare skal planlagte og systematiske tiltak stå i forhold til risiko:**
  - Konfidensialitet
  - Integritet
  - Tilgjengelighet

Tiltakene består av styringssystem (ansvar og rutiner) og sikkerhetstiltak (teknisk utstyr) som er "risikovurdert" og dokumentert

Trusler mot sikkerhet

- Påført av noen fra "utsiden"
- Påført av noen fra "innsiden"
- Andre trusler (feil ved strøm osv.)

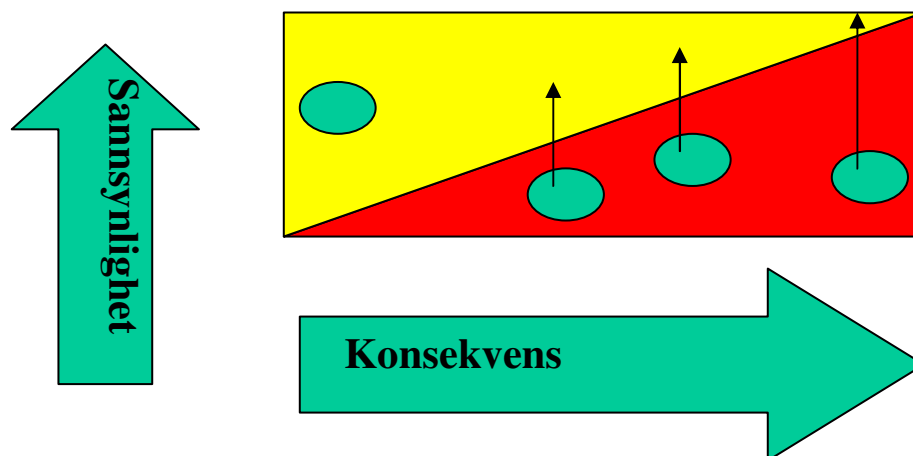
Selv det med lav sannsynlighet skjer ...

Risikovurdering, flere trinn

- Kartlegg og klassifiser alle behandlinger
- Identifiser uønskede hendelser
- Konsekvensvurdering (1-4)
- Sannsynlighetsvurdering (letthet 1-4)

Sammenlign resultater og iverksett tiltak for å komme innenfor akseptabel risiko (ikke på totalkonsepter, men alle delene)

Sikkerhets bestemmelser:

POF §2-14 om sikkerhetstiltak:

Sikkerhetstiltak skal omfatte tiltak som ikke kan påvirkes eller omgås av medarbeiderne, og ikke være begrenset til handlinger som den enkelte forutsettes å utføre.

POF §2-14 kommentar til tiltak:

Sikkerhetstiltak bør etableres slik at funksjonen til to uavhengige tiltak må påvirkes før et sikkerhetsbrudd får betydning for konfidensialitet, tilgjengelighet eller integritet for personopplysningene

Alternativ strømtilførsel, eksterne linjer, databaser er vanlig, men systemer vil ofte ha enkeltkomponenter som ikke dubliseres – disse kan ha begrenset testing av nytt

Sikkerhets bestemmelser:

POF §2-12 om "backup":

Personopplysninger og annen informasjon som er nødvendig for å gjenopprette normal bruk, skal kopieres.

POF §2-12 om "backup":

.....Kravet til reservekopi gjelder også eksempelvis program og innstillinger til program.....

I tillegg til å kunne operere når systemet faller ut skal det være mulig å kunne gjenoppta normal bruk av systemet, slik gjenopprettelse vil ha behov for egne planer ....

Sikkerhets bestemmelser:

POF §2-12 om alternativ behandling:

Alternativ behandling skal forberedes for de tilfeller informasjonssystemet er utilgjengelig for normal bruk.

POF §2-12 kommentar til tiltak:

Alternativ behandling kan gjennomføres ved duplisering av utstyr/program eller ved hjelp av manuelle behandlingsrutiner.

Alternativ behandling skal testes og kunne gjøres tilgjengelig i forhold til akseptabel "nedetid"....

Sikkerhets bestemmelser:

POF §2-6 om avvik:

Avviksbehandlingen skal ha som formål å gjenopprette normal tilstand, fjerne årsaken til avviket og hindre gjentakelse.

POF §2-6 om avvik:

Avviksbehandlingen vil normalt omfatte rapportering, strakstiltak, permanent korrigering...

Kun avvik som gjelder utlevering av personopplysninger er meldepliktige til Datatilsynet – vi har likevel fått informasjon om enkelte driftsavvik som vi ser alvorlig på og har fulgt opp med saksbehandling og vurderer tilsyn.

Sikkerhets bestemmelser:

POF §2-15 om leverandører:

Den behandlingsansvarlige skal ha kunnskap om sikkerhetsstrategien hos ”*databehandlere / leverandører – som gjennomfører sikkerhetstiltak*” og jevnlig forsikre seg om at strategien gir tilfredsstillende informasjonssikkerhet.

POF §2-15 om leverandører:

Dette kan oppnås ved at behandlingsansvarlige meddeles resultater fra ledelsesgjennomganger, sikkerhetsrevisjoner og avviksbehandling som er relevant....

Tilgang til tjenester er så sentralt at det er naturlig med spesiell krav og oppfølginger – kompetanseforhold er utfordrende i slike avtaler og oppfølging.

Normen for sikkerhet.

Kartlegging kritikalitet i "systemer":

- Klassifisere kritisk for pasient / virksomhet
- Klassifisere alvorlige konsekvenser
- Klassifisere svekket tillit og lavprioriterte

Fastlegge akseptabel risiko:

- Minimum inneholde maksimal avbruddstid

Etablere tilpassede testede nødprosedyrer:

- Drift med delvis systemstøtte
- Drift uten bruk av systemene

Bransjenormen skal medvirke til styrket fokus på tilgjengelighet / nedetid og at ledelsen beslutter konkrete valg på akseptkriteriene.

Den behandlingsansvarlige

- **Ansvarlig (fengsel, mulkt, erstatning)**
- **Bestemmer formål og hjelpemidler**
- **Har sikkerhetsansvar i egen virksomhet og ansvar leverandører og databehandlere**
- **Avtale om hva databehandlere mv. gjør**
- **Pliktregler overfor den registrerte**
- **Internkontroll er prinsipløsningen**

Ledelsen har ansvar for hvilke behandlinger som gjøres og hvilke datasystem som brukes internt og eksternt – samt sikkerhet med "oppetider".

Ansvar i ulike virksomheter

Behandlingsansvarlig

- Har konkret **ansvaret** for at loven etterleves hos seg

Databehandler

- Den som behandler personopplysninger på vegne av Behandlingsansvarlig. (datasentral må, følge pof 2)

Leverandør av program ol

- Intet direkte ansvar for loven, men kan være "seriøs" ved å kjenne lovens krav og løsningsmuligheter (mange får nå direkte råd og veiledning om dette fra Datatilsynet)

•Leverandør / part med IT-tilgang

- Her har behandlingsansvarlig alene ansvar for parten og pof 2) Sertifisering BS7799 eller NS/ISO17799 ?

Kontrakter er behandlingsansvarliges styringsverktøy!!

Personvernombud

Datatilsynet har intensivert sitt arbeid med å etablere ombud.

- Dette kan bidra til styrket personvern
- Virksomheten bestemmer selv om eget ombud eller om dette settes ut til andre.

- **Ombudets oppgaver**

- Skal sikre at virksomheten følger loven
- føre meldingsoversikt

- **Virksomhets "fordel"**

- Unntak fra meldeplikt–nær kontakt Datatilsynet

Ytterligere informasjon

WWW.DATATILSYNET.NO

- Helseregisterloven
- Personopplysningsloven
- Sikkerhetsforskriften med kommentarer
- Veiledning i risikovurdering
- Veiledning for kommuner
- Bransjenorm i sikkerhet for helsesektoren

EPOST

- Postkasse@Datatilsynet.no
- Sikkerhet@Datatilsynet.no

Ny veiledning i internkontroll utvikles nå